

ΤΟΥ **Δημήτρη Μπελαντή**

1. Εισαγωγή: Η ανάγκη αποσυριζοποίησης της Αριστεράς

Η Αριστερά στη χώρα μας και διεθνώς αντιμετωπίζει μια οξεία κρίση στρατηγικής, φυσιογνωμίας, κοινωνικής και πολιτικής παρέμβασης. Μια κρίση, εν πολλοίς, υπαρξιακής επιβίωσης. *Το να συζητάς, αυτή τη στιγμή, για την πιθανότητα μιας ορατής νέας κυβερνητικής εμπειρίας της Αριστεράς στην Ελλάδα, πέρα από πολιτικά εξόφθαλμο λάθος, είναι και αισθητικά γραφικό: είναι μια περιθωριακή πολιτική πρακτική.*

Το κεντρικό πρόβλημα αυτής της παρούσας κρίσης στην Ελλάδα είναι ο υπαρκτός ΣΥΡΙΖΑ, ένα κόμμα, δηλαδή, το οποίο εγκατέλειψε το προηγούμενο καλοκαίρι την εφαρμογή του προγράμματός του, ενός στην πραγματικότητα μίνιμουμ φιλολαϊκού κεϋνσιανού προγράμματος, με όψεις αναδιανομής αλλά χωρίς καμία πραγματική οικονομική βάση και στόχευση, ενός προγράμματος, το οποίο ηθελημένα δεν είχε στόχους ρήξης με το κεφάλαιο (απαλοιφή του συνεδριακού στόχου για κοινωνικοποίηση τραπεζών και ανάκτηση ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων, άρνηση κοινωνικοποίησης στρατηγικών επιχειρήσεων, άρνηση μονομερούς διαγραφής του χρέους κ.α.)· ενός προγράμματος που σαφέστατα θεωρούσε ότι οι αλλαγές αυτές μπορούν να πραγματοποιηθούν εντός της Ευρωζώνης, και σε κάθε περίπτωση εντός της ΕΕ, εγκαταλείποντας τη θέση «καμία θυσία για το ευρώ».

Το λεγόμενο «πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης», παρότι δικαίως παραπονεθήκαμε για τη μνημονιακή του εγκατάλειψη, ήταν ένα πρόγραμμα θνησιγενές και μεσοβέζικό. Πολύ ριζοσπαστικό για να εφαρμοστεί, πολύ συντηρητικό και ανεπαρκές για να αποτελέσει βάση μιας πραγματικής ριζοσπαστικής διεξόδου για την χώρα. Η εισαγωγή του προγράμματος αυτού αποτέλεσε, το Σεπτέμβριο του 2014, μια συνολική δεξιά μετατόπιση του πολιτικού άξονα του ΣΥΡΙΖΑ ενόψει των βουλευτικών εκλογών. Ακόμη και η αριστερή αντιπολίτευση του ΣΥΡΙΖΑ, μπαίνοντας στο πλαίσιο «Θεσσαλονίκη», μετατοπίστηκε δεξιά. Το «Πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης» αντανάκλούσε όχι μόνο τους σοβαρούς συμβιβασμούς που είχε η

ηγετική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ ήδη πραγματοποιήσει με το κεφάλαιο και τον ιμπεριαλισμό (από τον ΣΕΒ στο Τέξας και από το Βερολίνο στο Κόμο), αλλά και τη διάθεση για ακόμη βαθύτερους συμβιβασμούς, από την στιγμή που θα αναλάμβανε την εξουσία. Όλη η τότε και λίγο αργότερα ηγετική ομάδα γύρω από τον Τσίπρα ήθελε να απορροφήσει απλώς την δυσαρέσκεια από την κυβέρνηση Σαμαρά-Βενιζέλου, αποποιούμενη κάθε εμπλοκή σε κοινωνικούς αγώνες και κινήματα και δεχόμενη την ήττα τους (η περίφημη θέση ότι όλα θα επιλυθούν «πολιτικά», δηλαδή κοινοβουλευτικά), αποδεσμευόμενη από κάθε συλλογική δημοκρατική λειτουργία του κόμματος ΣΥΡΙΖΑ και οργανώνοντας ένα κόμμα-καρτέλ συμφερόντων με έναν ιδιόμορφο καταμερισμό: στελέχη του πολιτικού ρεαλισμού (όπως ιδίως ο Γ. Δραγασάκης ή ο Γ. Σταθάκης ή ο Δ. Παπαδημούλης) διακήρυσσαν προς το σύστημα ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα «ωριμάσει βιαίως», ενώ άλλοι, πιο «αριστεροί» της πλειοψηφίας, (χωρίς να χαρίζω όλη την πλειοψηφία στον Τσίπρα και τους χειρισμούς του) διευκόλυναν για μεγάλο διάστημα με φραστικούς «εξτρεμισμούς» (π.χ. τα περί «ταξικής μεροληψίας» ή τα περί δήθεν αναδιανεμητικής πολιτικής ή τα περί ριζοσπαστικοποίησης της ΕΕ) το πέρασμα των πολιτικών της πρώτης ομάδας στα συλλογικά όργανα. Αυτές οι κατανεμημένες τακτικές δεν ήταν πρωτότυπες, καθώς έχουν διακρίνει ιστορικά όλα τα αριστερά σοσιαλιστικά κόμματα ή σοσιαλδημοκρατικά κόμματα στην πρώτη πορεία τους προς την κυβερνητική εξουσία. Επίσης, στην πρώτη περίοδο μετά το Γενάρη του 2015, μια σειρά από κεντρικές επιλογές, όπως η συμμαχία με τους ΑΝΕΛ ή η υπερψήφιση του κ. Παυλόπουλου στο αξίωμα του ΠτΔ, απλώς ανακοινώθηκαν στον ΣΥΡΙΖΑ ως κόμμα και αμέσως περιβλήθηκαν από το αίτημα για κομματική πειθαρχία.

Η αντιπολίτευση του ΣΥΡΙΖΑ δεν αμφισβήτησε ουσιαστικά αυτές τις καίριες επιλογές, αλλά απλώς ψέλλισε κάποιες διαμαρτυρίες. Επίσης, δεν μπορούμε να ξεχάσουμε ότι ο σήμερα λαλίστατος κ. Βαρουφάκης ήταν ο πρωταγωνιστής της μνημονιακής συμφωνίας της 20ης Φλεβάρη, δεν αμφισβήτησε το χρέος και την πληρωμή του, δεν αμφισβήτησε το μάζεμα των αποθεματικών του Δημοσίου ως εγγύηση του χρέους και έθεσε αρνητικά ζήτημα μη μονομερούς κατάργησης των μνημονιακών ρυθμίσεων. Το ότι στην συνέχεια διαφοροποιήθηκε τον τιμά, αλλά αυτή η διαφοροποίηση άργησε πάρα πολύ να επισυμβεί.

Όπως είχα επισημάνει σε ένα κείμενό μου κατά το χρόνο ψήφισης του τρίτου Μνημονίου ([«Το τέλος του σχεδίου ΣΥΡΙΖΑ: πέντε καταρρεύσεις σε μια νύχτα»](#), Αύγουστος 2015), το σχήμα ενός καλού σχεδίου ΣΥΡΙΖΑ που «ξαφνικά πέρσι το καλοκαίρι» προδόθηκε από την ομάδα Τσίπρα είναι ένα αφελές και ψευδές ερμηνευτικό σχήμα. Βοηθάει τελικά, με την εμπειρία και των έξι μηνών που μεσολάβησαν, μόνο εκείνες τις προσπάθειες που στηρίζονται στην λογική «καταψηφίστε/αποδομήστε τον κακό ΣΥΡΙΖΑ και δώστε μια ευκαιρία στον καλό ΣΥΡΙΖΑ 2 όσων αποχώρησαν ή διαφοροποιήθηκαν». Είναι λάθος, γιατί δεν βάζει μια άλλη εναλλακτική

λογική για το αστικό κράτος και τη σχέση της ριζοσπαστικής Αριστεράς με αυτό. Είναι λάθος, γιατί δεν κατανοεί ότι *όλος ο ΣΥΡΙΖΑ* από το 2012 ως το 2015 δομήθηκε ως οιονεί και δυνάμει κρατικό-κυβερνητικό κόμμα: ως χώρος μελλοντικού μοιράσματος κρατικών αξιωμάτων, αποδοχής της (αστικής) κρατικής κουλτούρας και νομιμότητας, ως μια σκιώδης κυβέρνηση που σε τίποτε δεν διαφοροποιείται από την δομή της πραγματικής, ανεξάρτητα από την αντιμνημονιακή ρητορεία: *στεγανότητα του αστικού κράτους προς το κίνημα, εσωτερικές αδιαφανείς ομάδες εξουσίας χωρίς καμία λογοδοσία, οικοδόμηση δικτύωσης με επιχειρηματίες και πολιτικά κέντρα (όπως έχουν δείξει και δημοσιεύματα του χώρου της κριτικής δημοσιογραφίας), χαλαρά στελεχικά δίκτυα που στην πραγματικότητα δεν είναι δίκτυα διαβούλευσης αλλά ανερχόμενα δίκτυα εξουσίας, «φιλελευθερισμός»- «δικαιωματισμός», που διαχωρίζεται από τον κοινωνικό μετασχηματισμό, για να δικαιολογήσει στην συνέχεια την ενσωμάτωση των φιλελεύθερων/δικαιωματικών στο Μνημόνιο, ώστε να έχουν ως φορείς εξουσίας την δυνατότητα να υλοποιήσουν το «δικαιωματικό» τους πρόγραμμα μέσα στο προστατευτικό κουκούλι των Μνημονίων- πάντοτε ένα χρήσιμο άλλοθι).*

Το πρόβλημα, λοιπόν, δεν είναι μόνο η ηθική/πολιτική προδοσία του ΣΥΡΙΖΑ ή η προδοσία του δημοψηφίσματος του Ιουλίου –κάτι κάτι που υπήρξε και δεν πρέπει να εκμηδενίζεται ως ζήτημα–, αλλά κυρίως το ότι ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν ήδη πριν από την ανάληψη της εξουσίας ένα κόμμα μάλλον δικτυακής σοσιαλφιλελεύθερης εξουσίας, παρά γνήσιου ρεφορμισμού, και ένας αντίστοιχος ιδεολογικός κρατικός μηχανισμός του αστικού κράτους υπό διαμόρφωση. Θα συμφωνήσω, επίσης, σε ένα σημείο (αν και διαφωνώ σε πολλά άλλα) με τον Γιάννη Μηλιό στο ότι όλη η αναπτυξιολογία και παραγωγολογία του ΣΥΡΙΖΑ από το 2014 και μετά, όχι μόνο ενείχε την λογική της καπιταλιστικής ανάπτυξης, αλλά και ότι κυρίως, σηματοδοτούσε συμβολικά ένα κοινό πρόγραμμα δράσης μαζί με το ντόπιο και ξένο κεφάλαιο. Ανεξάρτητα από το αν αυτή «ανάπτυξη» φαίνεται σήμερα ρεαλιστική, η αναφορά σε αυτήν ήταν ένας συμβολικός κώδικας ενός αστικού και νεοφιλελεύθερου κόμματος εξουσίας.

Όμως, η αντιπολίτευση στον ΣΥΡΙΖΑ από το 2012-2015 πού ήταν μέσα σε όλα αυτά; Πού ήταν η διαφοροποίησή της και τι έκανε για να τα αποτρέψει; Έχει δίκιο η κοινωνία που δεν πριμοδότησε εκλογικά την αντιπολίτευση του ΣΥΡΙΖΑ ή για άλλη μια φορά αποδείχθηκε ότι το σύστημα είναι πανίσχυρο και διαλύει τις εναλλακτικές και ριζοσπαστικές φωνές; Και αν είναι όντως έτσι, τι είναι αυτό που εγγυάται ότι η ριζοσπαστική Αριστερά θα επανέλθει στο προσκήνιο, αφού κάποιοι σκοτεινού κύκλοι σταθερά απεργάζονται το κακό της και θα κάνουν ό,τι μπορούν για να την ανακόψουν; Η πάγια αφήγηση των δυσμενών εξωτερικών παραγόντων (λ.χ. «η ΛΑΕ είχε λίγο χρόνο για να προετοιμαστεί για τις εκλογές του Σεπτέμβρη και όλοι την χτυπούσαν») είναι μια βολική αλλά παραπειστική εξήγηση. Κυρίως,

δεν απαντά στο τι κουβαλά ένας σχηματισμός που πρωτοδιαμορφώνεται από το παρελθόν του και από τον σχηματισμό από όπου προήλθε. Αν θέλουμε όντως να «αποσυριζοποιηθούμε», να αφομοιώσουμε ό,τι θετικό είχε ο ΣΥΡΙΖΑ και να τον υπερβούμε διαλεκτικά, πρέπει το εργαλείο της κριτικής και αυτοκριτικής να πάει σε βάθος, να αναζητηθούν στρατηγικές, πολιτικές αλλά και προσωπικές ευθύνες. *Κανείς στρατός που ηττάται δεν έχει ελπίδα, αν δεν ξανασυζητήσει την ως τώρα τακτική του.* Στα αστικά κόμματα, αυτό γίνεται μέσα σε ένα περικλειστο επιτελείο και χωρίς να μάθει κανείς τίποτε. Στα αριστερά κόμματα, η κριτική και αυτοκριτική γίνεται, υποτίθεται, μέσα στο λαό και ακούγοντας τον λαό: γίνεται για να χρησιμοποιήσω μια κάπως παρωχημένη έκφραση, μέσα στις μάζες και με την συμβολή των μαζών και των απλών αγωνιστών και αγωνιστριών της Αριστεράς.

Για να ξαναγυρίσω, λοιπόν, στο αναγκαίο για την «αποσυριζοποίησή» μας ερώτημα. *Πού ήταν και τι έκανε η αντιπολίτευση του ΣΥΡΙΖΑ; Και, κατ' αρχήν, τι έκανε το βασικό της «αγκωνάρι», το Αριστερό Ρεύμα στο Συνασπισμό και στη συνέχεια στον ΣΥΡΙΖΑ, η βασική συνιστώσα της Αριστερής Πλατφόρμας, μιας αντιπολίτευσης που κάποια στιγμή είχε περίπου το 40 % ή και παραπάνω του ΣΥΡΙΖΑ;* Χωρίς έναν ολοκληρωμένο απολογισμό σοβαρού χαρακτήρα, ούτε το Αριστερό Ρεύμα ούτε η παρούσα συγκρότηση της ΛΑΕ μπορεί να πάει μπροστά, γιατί θα αρνείται να κατανοήσει τις παθολογίες αυτού του χώρου και τη δυνατότητα κριτικής υπέρβασής τους. Σε ένα επόμενο δεύτερο μέρος αυτού του κειμένου, θα αξιολογήσω άλλες αντιπολιτευτικές δράσεις και ομάδες εντός του ΣΥΡΙΖΑ, οι οποίες ομοίως διαφοροποιήθηκαν από το Μνημόνιο, είτε είναι σήμερα στην ΛΑΕ είτε είναι αλλού.

2. Έργα και ημέρες του Αριστερού Ρεύματος στον ΣΥΝ και στον ΣΥΡΙΖΑ

Το ΑΡ υπήρξε μια ισχυρή σχετικά αριστερή και ριζοσπαστική αντιπολίτευση στο Συνασπισμό της Αριστεράς από το 1991 ως το 2012: μια δύναμη «ενότητας και ριζοσπαστικού προσανατολισμού», όπως το προσδιόριζαν τα στελέχη του. Εξακολουθώ να πιστεύω, αν και δεν μετείχα στο ΑΡ ως το Δεκέμβρη του 2012 και είχα πάντοτε μια αρνητική στάση προς τον Συνασπισμό ως κόμμα, ότι στο προγραμματικό επίπεδο η συμβολή αυτής της αντιπολίτευσης ήταν βασικά θετική, πέρα από κάποιες πλευρές, πράγμα που συνέβαλε και στην στροφή Αλαβάνου στο Συνασπισμό, στα τέλη του 2004. Την ίδια στιγμή, όμως, δεν είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι το ΑΡ ανέδειξε και εξέθρεψε μια πολιτική προσωπικότητα όπως ο Αλέξης Τσίπρας. Πέρα από το «περιστατικό του δακτυλιδιού», στα τέλη του 2007, έγινε στην περίοδο 2007-2009 φανερό ότι το ΑΡ είχε πολλές ψυχές, πράγμα που κατέτεινε τελικά στην διάσπασή του και στην διαμόρφωση της ΑΡΕΝ. Και, επίσης, δεν είχε, μάλλον εκείνα τα πολιτικά και ιδεολογικά χαρακτηριστικά, τα οποία θα μπορούσαν να εγγυηθούν μια

μονιμότερη αριστερή και ριζοσπαστική πορεία του Συνασπισμού και του ΣΥΡΙΖΑ. Στο σημείο αυτό, θα ήθελα βιωματικά να προσθέσω και την αίσθησή μου από την περίοδο 2007-2009 στον ακόμη μετωπικό ΣΥΡΙΖΑ, ότι τότε το ενιαίο ΑΡ (συμπεριλαμβανομένου και του Λαφαζάνη), δεν είχε την εκτίμηση της ανάγκης μετατροπής του ΣΥΡΙΖΑ σε ενιαίο κόμμα, κάτι που δεν μπορούμε αναδρομικά να το δικαιολογήσουμε ως δικαιωμένο με το επιχείρημα ότι το «ενιαίο κόμμα των μελών» του 2013 ελέγχθηκε από την ομάδα Τσίπρα και τον «δεξιό» της προσανατολισμό. Το αίτημα για ένα κόμμα των μελών, και όχι μόνο των συνιστωσών ή των οργανώσεων, ήταν ένα ορθό και δικαιολογημένο αίτημα της τότε βάσης του ΣΥΡΙΖΑ, ανεξάρτητα από την κατοπινή του χρήση και κατάχρηση από την ομάδα Τσίπρα. Και οι συνιστώσες λειτούργησαν τότε -ανεξάρτητα από το προγραμματικό τους περιεχόμενο, σωστό ή λάθος- ως αναχώματα κατά της δημοκρατίας στον ΣΥΡΙΖΑ ως δυνάμει ενιαίο δημοκρατικό οργανισμό. Την άποψη και την εμπειρία αυτήν είχα και τότε, ως ανένταχτος του ΣΥΡΙΖΑ, και τη διατηρώ έως και σήμερα, μετά την εμπειρία του ΣΥΡΙΖΑ υπό την ηγεμονία του Τσίπρα.

Κατά τη γνώμη μου, η αντίσταση στην δημοκρατία των μελών ιδίως από το τότε ΑΡ είχε να κάνει με ένα δισυπόστατο αυτού του σχηματισμού. Ενός σχηματισμού που η «μισή του καρδιά» ήταν στην ειλικρινή αριστερή αντιπολίτευση στη φυσιογνωμία και πολιτική του ΣΥΝ/ΣΥΡΙΖΑ και η «άλλη μισή» ήταν στη μη δημοκρατική, γραφειοκρατική και ιεραρχική του δομή, και στην υπό όρους συνδιαχείριση με την εκκολαπτόμενη μετά το 2010 νέα πλειοψηφία του ΣΥΝ/ΣΥΡΙΖΑ. Ενός σχηματισμού, ο οποίος διαμόρφωσε μέσα σε μια τριακονταετία μια άκαμπτη επετηρίδα στελεχών και μια απολύτως άκαμπτη, εξωτερικά μη επηρεάσιμη γραφειοκρατική ηγετική ομάδα. Μια ομάδα κλειστή προς τις αναταράξεις και τις δυσάρεστες εκπλήξεις, αλλά και κλειστή στη δημιουργική ανασύνθεση και τη δημοκρατική επαναδιαμόρφωση των πραγμάτων: ένα είδος «μαζικής σέκτας». Μια ομάδα με χαρακτηριστικά αναγόμενα στο ΚΚΕ ως τύπο και φυσιογνωμία κόμματος (όχι αναγκαστικά ως πρόγραμμα), αλλά και με έντονα χαρακτηριστικά συγκρότησης από επαγγελματίες και συνδικαλιστικά πάγια στελέχη, συνεπώς όχι ιδιαίτερα ανοιχτή στην κοινωνική και κινηματική από τα έξω επίδραση. Η σημερινή ηλικιακή γήρανση αυτού σχηματισμού δεν είναι καθόλου τυχαία από κοινωνική άποψη. Και, βέβαια, μπορεί κάποιος να πει ότι αυτή είναι η εφαρμογή του «Τι να κάνουμε», της ομάδας/οργάνωσης των επαγγελματιών επαναστατών. Όμως, όταν ο Λένιν το έγραφε αυτό, δεν αναφερόταν κυρίως στην επαγγελματική κατοχύρωση των επαναστατών.

Παρά τα γραφειοκρατικά αυτά και κάπως «συνωμοτικά» χαρακτηριστικά το, το ΑΡ είχε ορισμένα πρωτότυπα θετικά στρατηγικά και προγραμματικά στοιχεία. Έθεσε δυναμικά το ζήτημα της ρήξης με την ευρωζώνη, ανοίγοντας και το ζήτημα της ρήξης με την ΕΕ

συνολικότερα, μια άποψη που τότε λοιδωρούνταν και τώρα έχει επιβεβαιωθεί ιστορικά απόλυτα. Οι τροπολογίες και συμβολές της Αριστερής Πλατφόρμας στην Συνδιάσκεψη του ΣΥΡΙΖΑ το Δεκέμβριο του 2012 και στο Ιδρυτικό Συνέδριο του 2013 καθορίστηκαν σε πολύ σημαντικό βαθμό από το ΑΡ, χωρίς να υποβαθμίζει κανείς την συνδρομή του Κόκκινου Δικτύου. Σε αυτήν την αντιπαράθεση με την ευρωζώνη, και σε αυτήν την κατάδειξη της ανάγκης σύνδεσης της πάλης κατά του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού με την ανάγκη αντιιμπεριαλιστικής και ανεξαρτησιακής στόχευσης, ήταν κυρίως το ΑΡ που είχε δίκιο, ακριβώς γιατί ορθά είχε στην οπτική του τη διαλεκτική αντικαπιταλιστικού -ταξικού- αντιιμπεριαλιστικού-εθνικού έναντι φορμαλιστικών «αντιεθνικιστικών» θεωρήσεων του ταξικού που είχαν είτε τα τροτσκιστογενή σχήματα είτε η φιλοτροτσκιστική/φιλοαλτουσεριανή αριστερή τάση της πλειοψηφίας του ΣΥΡΙΖΑ (όπως οι Μηλιός, Λάσκος, «53» κ.α.). Συνεπώς, ο ιστορικός του μέλλοντος θα θεωρήσει ως πολύ θετική αυτή την προγραμματική συμβολή του ΑΡ, αν και ήταν ανεπεξέργαστη, φοβικά προβαλλόμενη (με τις τροπολογίες και συμβολές αντί ενός πλήρους στρατηγικού κειμένου) και «εντός των τειχών» του κόμματος. Δυστυχώς, το ΑΡ και η ΑΠ δεν έδωσαν την μάχη, με την εξαίρεση της περιόδου Μαΐου-Ιουνίου 2015 και των τότε ανοιχτών εκδηλώσεων, για την κοινωνική και εξωστρεφή δημοσιοποίηση των απόψεών τους και του υπαρκτού σχίσματος μέσα στον ΣΥΡΙΖΑ. Αντίθετα, τις διαχειρίστηκαν κλειστά και γραφειοκρατικά. Και δεν τις έδωσαν, αν και κάποια στελέχη της ΑΠ δώσαμε σημαντική μάχη για έναν τέτοιο εξωστρεφή προσανατολισμό.

Οι παραπάνω λάθος τακτικές του ΑΡ σχετίζονται και με την μόνιμη ασάφεια του ιδεολογικού και στρατηγικού του συνολικότερου πλαισίου. Σε αντίθεση με άλλα ρεύματα, όπως λ.χ. το τροτσκιστικό ή το αλτουσεριανό, τα οποία, παρά τους ταυτισμούς, τις εμμονές και την παρελθοντολογία τους, προτείνουν ένα πιο συνολικό πλαίσιο αναφοράς ιδίως σε νέους αγωνιστές και αγωνίστριες. Σε αυτό το σημείο, το ΑΡ λειτούργησε ως το λεγόμενο «κόμμα που τα πιάνει όλα» («cath all party»), με μια υπαινικτική και απολύτως αντιφατική ιδεολογική φυσιογνωμία. Αναφερόμενο στην παραδοσιακή ή σταλινογενή κομμουνιστική φυσιογνωμία -πράγμα από μόνο του όχι αρνητικό, αν προχωρούσε σε μια υπέρβαση/σύνθεση- το ΑΡ στη θετικά εισφέρουσα ιστοσελίδα του φαίνεται να αναφέρεται ιδεολογικά και στο Φλωράκη και το ΚΚΕ του '80 (κατά την γνώμη μου, ένα μόρφωμα όχι και τόσο αξιοθαύμαστο), και στο Ζαχαριάδη (συνδυασμός με το Φλωράκη μάλλον εκρηκτικός) και στο Βελουχιώτη (που έχασε τη ζωή του χάρη στο Ζαχαριάδη), αλλά και στην ανανέωση του μαρξισμού, στο διεθνισμό και ορισμένες θολές αποχρώσεις του πατριωτισμού (αν και η αναφορά στον πατριωτισμό καθ' εαυτήν μου φαίνεται θετική και όχι αμφιλεγόμενη). Επίσης, αν και σωστά επισημαίνει ως τάση ότι τα νόμισμα είναι εργαλείο ενός προγράμματος, φαίνεται να κάνει παραχωρήσεις σε απόψεις που απολυτοποιούν το νόμισμα και το

διακρίνουν από την ταξική στρατηγική με βάση το «εθνικά επιθυμητό». Κατά τη γνώμη μου, αυτές οι ασάφειες και αντιφάσεις δεν σχετίζονται μόνο με έναν υφέροντα σταλινισμό/γραφειοκρατισμό στην ιδεολογία και στην οργανωτική δόμηση, τον οποίο θεωρώ μάλλον δεδομένο στον ηγετικό πυρήνα του ΑΡ. Σχετίζονται επίσης με μια λογική που λέει ότι όσες περισσότερες ιδεολογικές ευαισθησίες ακουμπάμε, σε τόσους περισσότερες ψήφους μπορούμε να ελπίζουμε – και αυτό είναι χειρότερο από έναν καθαρό σταλινισμό. Τέλος, μέχρι σήμερα, παρότι ο σ. Π. Λαφαζάνης είναι ένας πολύ οξυδερκής σε αρκετά πράγματα πολιτικός ηγέτης, η στάση του ΑΡ χωρίς να συγκλίνει ρητά με κάποιο ιδεολογικό ρεύμα του ΚΚ και του μαρξισμού, εμφανίζεται και ως στάση απολύτως αδιάφορη προς οποιαδήποτε συζήτηση βάθους για την πορεία και ανασύνθεση του μαρξισμού και του κομμουνιστικού κινήματος στον 21ο αιώνα.

3. Ορισμένα σημαντικά λάθη και αρνητικές επιλογές του ΑΡ στην διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ

– Το ΑΡ και η ΑΠ υποχώρησε στην ΚΕ του Οκτωβρίου 2014 και του Ιανουαρίου 2015 στο ζήτημα των «συμμαχιών του ΣΥΡΙΖΑ προς τα δεξιά» και δεν έθεσε την σωστή διαφοροποίησή του σε ψηφοφορία. Υπήρξε εδώ μια στάση φόβου και όχι αποτελεσματικής πίεσης από τα αριστερά. Σε αυτό φταίει εν μέρει και η στάση του Κόκκινου Δικτύου. Η τελική εικόνα ήταν ότι εν όψει εκλογών δεν θέλαμε να χαλάσουμε την ενιαία εικόνα του ΣΥΡΙΖΑ, η οποία, όμως, ήταν εν πολλοίς προβληματική. Στις αυτοδιοικητικές και ευρωεκλογές του 2014, αντίθετα, είχαμε σωστή πολιτική στάση, βάζοντας τις ορθές κόκκινες γραμμές. Μοιρασθήκαμε έτσι στην διαμόρφωση των ψηφοδελτίων την ευθύνη για την εικόνα της ΚΟ και της κυβέρνησης μετά τις εκλογές του Γενάρη.

Το ΑΡ και η ΑΠ χειρίστηκαν τελικά ως σύνολο, και παρά τις θετικές όψεις, με λανθασμένο τρόπο το ζήτημα της συμμετοχής στην κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ από τον Ιανουάριο ως τον Αύγουστο του 2015. Μπορεί η αρχική συμμετοχή μας στην κυβέρνηση να μην ήταν a priori αρνητική και να αποτελούσε όχημα άμυνας κατά των κυβερνητικών επιλογών (ιδίως στους τομείς ενέργειας, κοινωνικής ασφάλισης) και εισαγωγής θετικών ρυθμίσεων (ιδίως στα εργασιακά- ασφαλιστικά), αλλά μετά τον Φεβρουάριο του 15 (συμφωνία 20ης Φεβρουαρίου) θα έπρεπε να έχουν παραιτηθεί οι υπουργοί μας, αφού ήταν ολοφάνερο ότι πάμε σταδιακά σε μνημονιακή στροφή. Πολύ παραπάνω, αυτό θα έπρεπε να έχει γίνει την 13η Ιουλίου, μετά την υπογραφή της συμφωνίας. Πιθανότατα, θα έπρεπε όλοι οι βουλευτές της ΑΠ να έχουν αποχωρήσει και συγκροτήσει ΚΟ μετά την συμφωνία από τον ΣΥΡΙΖΑ της 13ης Ιουλίου και να έχουμε προετοιμάσει την κοινωνία για το Μνημόνιο, το οποίο ερχόταν ολοταχώς. Αντίθετα, αυτόν τον κρίσιμο μήνα (13-7 ως 22/8), η στάση μας, της ορθής καταψήφησης των

μνημονιακών επιλογών και ταυτόχρονα της λαθεμένης «δήλωσης στήριξης της κυβέρνησης», αντικειμενικά ενίσχυσε το ηγετικό κέντρο και δημιούργησε σύγχυση και δυσπιστία στον λαό και την εργατική τάξη. Η μη είσοδος της ΛΑΕ στην Βουλή τον Σεπτέμβριο οφείλεται σημαντικά σε αυτήν την λανθασμένη τακτική. Δόθηκε η εικόνα –εσφαλμένη αλλά με κάποια επιχειρήματα– ότι περισσότερο εξωθηθήκαμε σε αποχώρηση παρά επιλέξαμε την αναγκαία διάσπαση του Αυγούστου. Αυτή η εικόνα ενίσχυσε και την εικόνα ότι ο κυβερνητισμός δεν αφορούσε μόνο τη συμπολίτευση του ΣΥΡΙΖΑ.

– Υπερτονίστηκε συχνά κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης –πράγμα που μπορεί να ήταν αναγκαίο, αλλά σίγουρα, έφτασε στην υπερβολή– το ζήτημα των δυνατοτήτων της ελληνορωσικής οικονομικής προσέγγισης, κάτι που, όπως φάνηκε, ούτε βασιζόταν σε ρεαλιστικές γεωπολιτικές εκτιμήσεις αλλά ούτε και υπερέβαινε μια εσφαλμένη ιδεολογίζουσα κατανόηση της πολιτικής ζωής και των διεθνών σχέσεων, σαν η Ρωσία του Πούτιν να είναι μια μορφή συνέχειας του «σοβιετικού Μόσκοβου».

– Το ΑΡ σε όλην την περίοδο από το 2012 ως και το 2015 δεν κατάφερε ποτέ να συγκροτήσει μια εσωτερικά δημοκρατική πανελλαδική του λειτουργία, έτσι ώστε τα μέλη του και τα στελέχη του να συνδιαμορφώνουν συλλογικά και ισότιμα τις σημαντικές τακτικές αποφάσεις που λαμβάνονταν. Οι πανελλαδικές και παναθηναϊκές συσκέψεις, αλλά και το άτυπο όργανο των μελών της ΚΕ, περισσότερο επικύρωναν στο τέλος αποφάσεις που προέρχονταν από έναν στενό και αδιαφανή στη λειτουργία του ηγετικό πυρήνα, παρά τις τροποποιούσαν και συμμετείχαν στην λήψη τους. Παρά τα όσα αναφέρονται για τη μακροχρόνια θετική συμβολή του ΑΡ στον Συνασπισμό και τον ΣΥΡΙΖΑ, εν μέρει βάσιμα, εκ των υστέρων μπορούμε πια να διαπιστώσουμε ότι το ΑΡ ταλανίστηκε και αυτό από παθογένειες συνολικότερα της παραδοσιακής Αριστεράς στην Ελλάδα, όπως ο γραφειοκρατισμός/αρχηγισμός, η από τα πάνω λήψη αποφάσεων και η «επαγγελματοποίηση» της πολιτικής. Επιπλέον, η σύνθεση της ηγετικής στελέχωσης του ΑΡ ιστορικά βασικά από επαγγελματίες της πολιτικής και του συνδικαλισμού αποτέλεσε ένα βασικό εμπόδιο για την συγκρότηση του ΑΡ μέσα στην εργατική τάξη και τα κοινωνικά κινήματα, καθώς και βασική αιτία ορισμένων «δεξιών» λαθών του, καθώς ακολουθήθηκε μια λογική εν μέρει σεβασμού της ενότητας των «επαγγελματιών της πολιτικής» εντός ΣΥΝ/ΣΥΡΙΖΑ. Ιδίως, η πανελλαδική σύσκεψη της 14.7.15, μια μέρα πριν από την ψήφιση του πρώτου εφαρμοστικού νόμου στην Βουλή, ήταν μια παντελώς αντιδημοκρατική διαδικασία, όπου, όπως θυμόμαστε, στην οποία δεν δόθηκε καν ο λόγος στους συμμετέχοντες/ουσες στην κρίσιμη αυτήν σύσκεψη. Η μη τήρηση των δημοκρατικών διαδικασιών σε αυτήν την κρίσιμη καμπή αδυνάτισε σοβαρά την παρέμβαση του ΑΡ και της ΑΠ στην φάση της διάσπασης.

- Στην περίοδο της πρώτης διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, η ηγεσία του ΑΡ, παρά τη σωστή εκτίμησή της ότι πάμε σε δεξιά διολίσθηση του ΣΥΡΙΖΑ, ταλαντεύτηκε σημαντικά στην κατανόηση της εξελισσόμενης πραγματικότητας, για λόγους ακόμη μη κατανοητούς.

Ειδικότερα:

α) στις συσκέψεις του κλιμακίου της ΚΕ του ΑΡ του Απριλίου και Μαΐου 15 και ενώ ήδη είχαμε τις κατάπτυστες 47 σελίδες ή τα διάφορα προσχέδια του Μνημονίου από την ηγετική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ, εκφερόταν η λανθασμένη εκτίμηση από το στενό ηγετικό πυρήνα του ΑΡ *ότι ο Τσίπρας εκών άκων πάει σε ρήξη*, επειδή η τρόικα είναι ακραία, επειδή πιέζει αφόρητα ο Σόιμπλε κλπ. Αυτή η εκτίμηση χαλάρωσε την αναγκαία επαγρύπνηση στις γραμμές μας και αδυνάτισε την αντιπολιτευτική μας τακτική-ιδίως μετά την απόφαση για δημοψήφισμα ενθουσιαστήκαμε, παρά την μεγάλη εμπειρία μας, ότι η γραμμή μας νικά μέσα στον ΣΥΡΙΖΑ

β) σε όλη την περίοδο 2012-2015, δεν ακολουθήσαμε (με εξαίρεση τον Ιούνιο-Ιούλιο του 2015) την οδό των δημοσίων εκδηλώσεων ως ΑΠ-ΑΡ και της κοινοποίησης στην κοινωνία των στρατηγικών διλημμάτων στον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά εκείνη των απορρήτων συσκέψεων και της φοβισμένης συνωμοτικής αντιπολίτευσης. Η κοινωνία στο τέλος δεν κατάλαβε ακριβώς τι ήταν αυτό που αποτελούσε διαχρονικά την δική μας πολιτική διαφοροποίηση. Επίσης, προσέλαβε μια εικόνα, σύμφωνα με την οποία περισσότερο ωθηθήκαμε στην έξοδο παρά αποφασίσαμε καθαρά και με μονομέρεια την ρήξη με τον μνημονιακό πλέον ΣΥΡΙΖΑ. Αυτή η εικόνα μπορεί να μην αποδίδει την πραγματικότητα, αλλά και υπήρξε και λειτούργησε αρνητικά.

- Η ορθή εκτίμηση της σταδιακής δεξιάς διολίσθησης της ομάδας Τσίπρα δεν συνοδεύθηκε πειστικά από την κατάδειξη ότι η ομάδα αυτή, μέσω των διαβουλεύσεων της με εθνικά και διεθνή κέντρα ισχύος, είχε αρχίσει να εντάσσεται αντικειμενικά στο αντίπαλο ταξικό στρατόπεδο. Η κατανόηση αυτού του γεγονότος θα έπρεπε να έχει οδηγήσει σε οξύτερη αντιπαράθεση εντός του ΣΥΡΙΖΑ. Η κατάδειξη αυτών των διαπλοκών θα ήταν μια πολιτική και όχι προσωπική κριτική στον Τσίπρα και την ομάδα του. Άλλωστε, σε αυτά τα επίπεδα, το προσωπικό είναι πάντοτε πολιτικό.

4. Τα προβλήματα του ΑΡ σε σχέση με τα προβλήματα της ΛΑΕ

Το κεφάλαιο ΛΑΕ είναι ένα κεφάλαιο από μόνο του. Στο σημείο αυτό, θέλω να περιοριστώ στην ιδιότυπη θετική αλλά και αρνητική συμβολή του ΑΡ στην ύπαρξη και λειτουργία της ΛΑΕ. Τα πράγματα είναι μάλλον απλά. Χωρίς τον όγκο των μελών και στελεχών του ΑΡ, των

πρώην βουλευτών και υπουργών κλπ, η ΛΑΕ δεν θα είχε προκύψει. Οι άλλες δυνάμεις που συνέκλιναν, δεν θα έπαιρναν αυτήν την πρωτοβουλία, αν δεν υπήρχε αρχικά η λήψη της πρωτοβουλίας από το ΑΡ και την ηγεσία του. Ενδεικτικά, αναφέρω και το περίφημο -όχι θετικά- περιστατικό της 22/8, όπου η ΛΑΕ ιδρύθηκε στον Κεραμεικό ουσιαστικά μόνο από το ΑΡ, παρότι η ΛΑΕ είναι μέτωπο και το ΑΡ η βασική συνιστώσα του, αλλά όχι η αποκλειστική.

Όμως, μέσα στην διαλεκτική των πραγμάτων, μπορεί κάλλιστα αυτό που αρχικά αποτελεί μεγάλη και θετική ευκαιρία να μεταβληθεί σε ατυχία και σε αρνητική έκβαση. Το ΑΡ θα έπρεπε να έχει μετασχηματιστεί σε μια ευρεία τάση προγραμματικής και ιδεολογικής αναζήτησης, ανανέωσης και προωθητικής δύναμης για την ΛΑΕ. Δεν συνέβη έτσι, δυστυχώς, και φαίνεται ότι μάλλον αυτό δεν είναι και πολύ εφικτό. Οι γραφειοκρατικές δομές και λογικές, εντός του ιστορικού πυρήνα του ΑΡ, μάλλον διαμορφώνουν παράλληλες γραφειοκρατικές δομές της ΛΑΕ, μπλοκάροντας τη συλλογική δημοκρατική της καταστατική λειτουργία και ενισχύοντας τη μέθοδο του διορισμού έναντι αυτής της εκλογής. Η εξαιρετική καθυστέρηση δρομολόγησης αυτών των διαδικασιών δεν είναι τεχνική αλλά, μάλλον, επιβεβαιώνει αντιλήψεις γραφειοκρατικών φίλτρων και ελέγχων και κατανομής μικροεξουσιών, με αποτέλεσμα και άλλες συνιστώσες της ΛΑΕ ως μετωπικού σχήματος να παρασύρονται να γίνουν μέρος του προβλήματος αντί για μέρος της λύσης του. Υπάρχει το σχολικό παράδειγμα της προεκλογικής περιόδου: *το τραύλισμα της ΛΑΕ στο ζήτημα του ευρώ και της ΕΕ, αν και αυτό το θέμα είχε προνομοποιηθεί και από τον ΣΥΡΙΖΑ και από το σύστημα, οι εξυπνάδες περί Νομισματοκοπείου και η αδιαφορία για τους πλήρως κατανοητούς φόβους και ανησυχίες ευρύτερων τμημάτων της κοινής γνώμης συνέβαλαν σημαντικά στην παραμονή της ΛΑΕ εκτός Βουλής.* Αν αυτές οι νοοτροπίες δεν αλλάξουν καίρια και αν νομίζουμε ότι ο λαός τρώει και «αριστερό κουτόχορτο», η ΛΑΕ θα αντιμετωπίσει στο μέλλον και άλλες δυσάρεστες εκπλήξεις.

Επίσης, η εκπόνηση προγραμματικής πολιτικής σε έναν νέο φορέα της Αριστεράς δεν μπορεί να είναι «χειροτεχνική», ανατεθειμένη σε ειδικούς συμβούλους, τοποθετημένη έξω από τις ευαισθησίες και τα ενδιαφέροντα των κοινωνικών κινημάτων, αδιάφορη σε μια βαθύτερη κοινωνική διείσδυση, κλειστή ουσιαστικά στα ζητήματα δημοκρατίας, ταξικής και δημοκρατικής κατανόησης του ζητήματος των δικαιωμάτων, μελέτης του κρατικού αυταρχισμού κλπ. Όλη η διαδικασία εκπόνησης κειμένων στην ΛΑΕ ως σήμερα είναι ένα ατυχές ημιάθροισμα ΣΥΡΙΖΑ (όχι, μάλιστα, των καλύτερων στιγμών του) και εξωκοινοβουλίου. Και, όμως, η ΛΑΕ, όπως και το ΑΡ, δυνητικά έχει -ή θα είχε- τις δυνάμεις για κάτι το καλύτερο.

Τελικό σχόλιο

Το μέλλον του ΑΡ και της ΛΑΕ είναι ακόμη αβέβαιο και άδηλο, αν και κάποια εσωτερική μου αντιπολίτευση επισημαίνει τη σχετική επιείκειά μου. Ο ιστορικός της Αριστεράς κρατά τη γραφίδα του εκκρεμή πάνω από το χαρτί, προτού γράψει τους τίτλους τέλους ή τους τίτλους υπέρβασης. Όμως, το ιστορικό βάρος πάνω μας είναι μεγάλο. Και κανείς δεν δικαιούται να σιωπά, ανάμεσα σε όσους/ες έζησαν έντονα αυτές τις εξελίξεις.

rednotebook.gr